

Ogólnopolskie Porozumienie Osób, Organizacji i Instytucji Pomagających Ofiarom Przemocy w Rodzinie

OŚRODEK PROFILAKTYKI I TERAPII UZALEŻNIEŃ

Gwiaździński Lech
ul. K. K. Baczyńskiego 4/40
09-409 Płock; tel./fax: (24) 266-96-09, kom. 601-069-340
<http://www.profilaktyk.info>; e-mail: profilaktyk@op.pl

Oddział:
ul. Witosława 3 D/11
61-062 Poznań; tel. kom. 607-352-040
e-mail: marta.swierkowska@gmail.com

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU PROFILAKTYCZNEGO „*DEBATA*” W GMINIE BODZANÓW (ZESPÓŁ PLACÓWEK OŚWIATOWYCH W NOWYM MISZEWIE - SZKOŁA PODSTAWOWA)

OPRACOWAŁ:

Lech Gwiaździński

PŁOCK 2016

SPRAWOZDANIE

Z REALIZACJI JEDNEJ EDYCJI PROGRAMU PROFILAKTYCZNEGO DLA MŁODZIEŻY „DEBATA” W SZKOLE PODSTAWOWEJ W NOWYM MISZEWIE.

I. WSTĘP¹

Odbiorcami programu profilaktycznego „DEBATA” jest młodzież szkół podstawowych, gimnazjów. Program porusza problematykę alkoholizmu, narkomanii i nikotynizmu. Jest programem rekomendowanymi przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Warszawie.

Program „Debata” jest przeznaczony dla młodzieży, u której w większości nie nastąpiła jeszcze inicjacja alkoholowa. Program ma charakter uprzedzający. Jego zadaniem jest zapobieganie przedwczesnemu używaniu alkoholu, towarzyszącym temu konsekwencjom oraz promowanie postawy trzeźwości. Spotkanie służy przyjrzeniu się przekonaniom normatywnym młodzieży i próbie ich modyfikacji. Przeprowadzana podczas programu ankieta umożliwia postawienie wstępnej diagnozy na temat picia alkoholu przez młodzież.

Program oparty jest o trzy strategie. Są to najbardziej skuteczne strategie profilaktyczne wg Hansena:

STRATEGIA I – Korekta przekonań normatywnych – jest osią całego programu. Ta strategia jest realizowana przez przeprowadzenie ankiety i stopniowe odkrywanie jej wyników, co ujawnia faktyczne, a nie hipotetyczne zachowania destrukcyjne w grupie oraz postawy pro – trzeźwościowe. W ten sposób dochodzi do konfrontacji częstotliwości picia z pojmowaniem abstynencji. Strategia I dotyczy również wyboru zabawy na trzeźwo, burzy stereotyp, że nie ma zabawy bez alkoholu. Pozwala dostrzec alternatywne wzorce zachowań. Przekonanie o wartości trzeźwości wzrasta podczas pracy nad „uchwałami chroniącymi”. Dużym wzmocnieniem postawy abstynencji jest wypowiedź świadka trzeźwości.

¹ Wypisy z Zeszytu Profilaktycznego Stowarzyszenia NOE – opracowanie dr Krzysztof Wojcieszek.

STRATEGIA II – Kształtowanie systemu wartości – następuje w momencie ukazania sprzeczności picia i „brania” z rozwojem przyjaźni, miłości oraz ról kobiecych i męskich.

STRATEGIA III – Wiedza o realnych konsekwencjach – pojawia się w momencie analizy następstw używania alkoholu. Polega także na ukazaniu młodzieży niewidocznych strat rozwojowych dotyczących zwłaszcza kontaktów międzyludzkich: komunikacji, przyjaźni, miłości, bycia towarzyskim i umiejętności zabawy.

Program „Debata” pozwala zmniejszyć ryzyko przedwczesnej inicjacji alkoholowej wśród młodzieży, uświadamia zagrożenia wynikające z korzystania z środków zmieniających świadomość.

II. WYNIKI.

Przedstawiamy Państwu sprawozdanie z realizacji jednej edycji programu profilaktycznego „DEBATA” w Szkole Podstawowej w Nowym Miszewie w dniu 31.03.2016 r.

W programie uczestniczyło **26** osób. Ta sama liczba osób **26** osób, w tym **17** dziewcząt i **9** chłopców na początku programu odpowiedziała anonimowo na pytania ankiety. Na zakończenie programu młodzież powtórnie odpowiadała na pytanie 7 i 8 ankiety oraz oceniała program.

W załączeniu podajemy wyniki ankiety opracowane dla tej edycji programu.

II.1. OGÓLNA OCENA PROGRAMU PRZEZ MŁODZIEŻ.

Uczestnicy oceniali program w skali szkolnej (1-6)

Ogólnie młodzież oceniła program na:

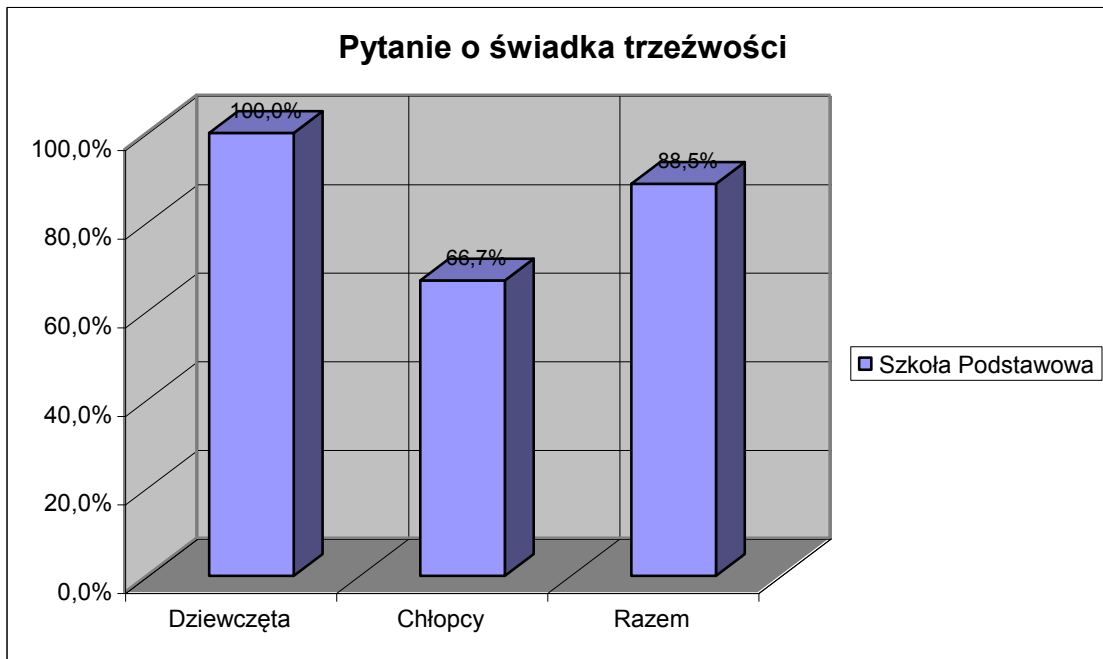
5,5

Wynik ten wskazuje na to, że spotkanie z młodzieżą oparte na nawiązaniu relacji pomiędzy prowadzącymi a uczestnikami, wychodzenie naprzeciw ich potrzebom, oraz zaproszenie młodzieży do współpracy spotyka się z akceptacją i uznaniem. Wynik jest tym bardziej budujący ze względu na krytycyzm młodzieży w wieku dorastania oraz ich wymagania w stosunku do dorosłych.

II.2. WYNIKI ANKIETY.

1. Czy chciałbyś osobiście spotkać świadka trzeźwości?

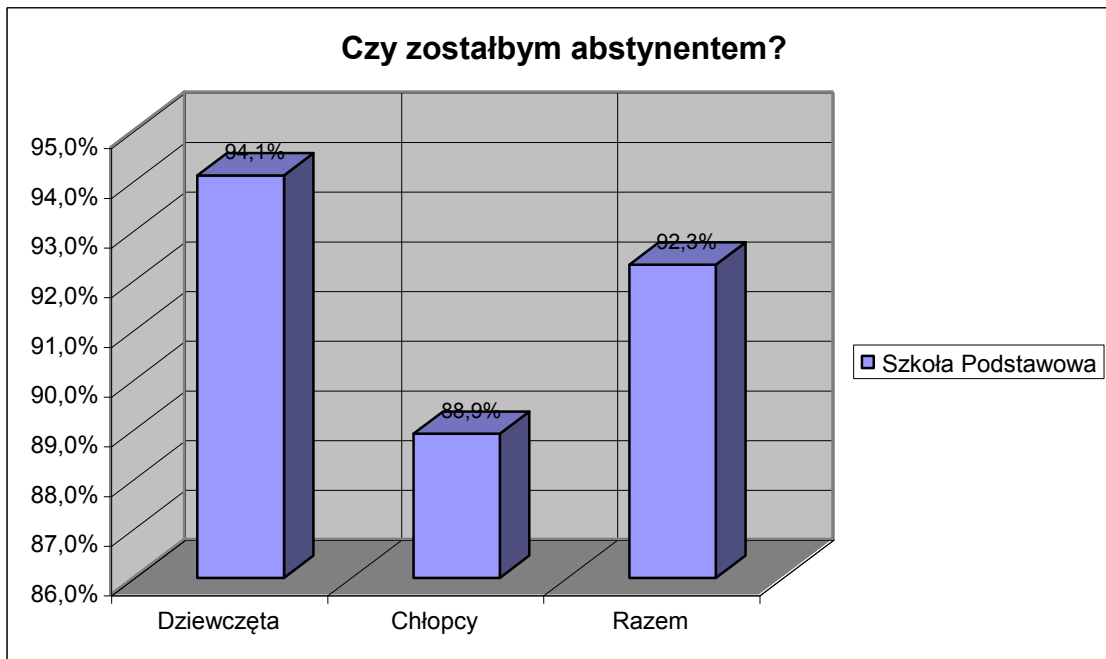
Szkoła	Dziewczęta	Chłopcy	Razem
Szkoła Podstawowa	100,0%	66,7%	88,5%

Prawie **89%** ankietowanych było zainteresowanych spotkaniem ze świadkiem trzeźwości. Największe zainteresowanie osobami będącymi abstynentami z wyboru było wśród dziewcząt.

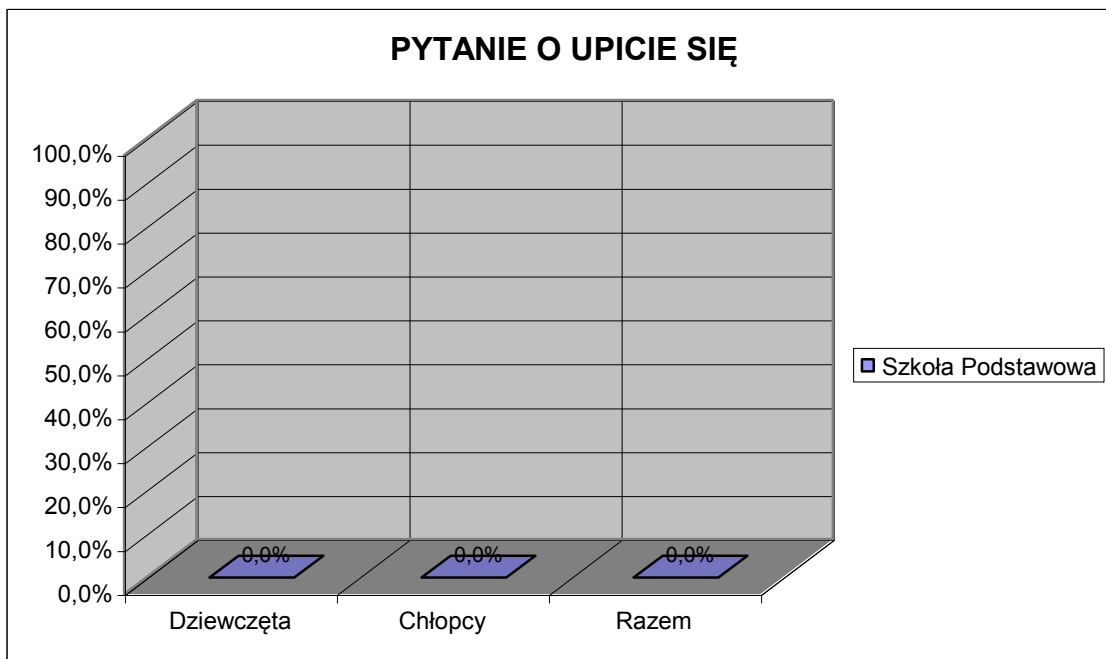
2. Czy gdybyś takiego spotkał, czy poszedłbyś za jego przykładem?

Szkoła	Dziewczęta	Chłopcy	Razem
Szkoła Podstawowa	94,1%	88,9%	92,3%

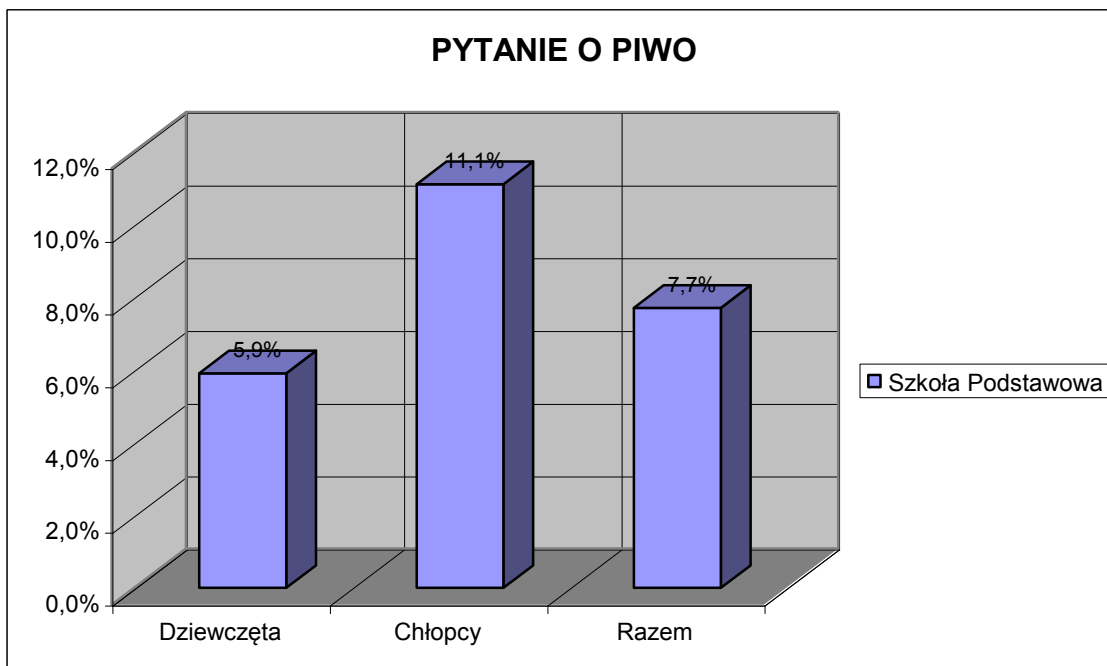
3. Czy upiłeś się w ciągu ostatnich 3 miesięcy?

Szkoła	Dziewczęta	Chłopcy	Razem
Szkoła Podstawowa	0,0%	0,0%	0,0%

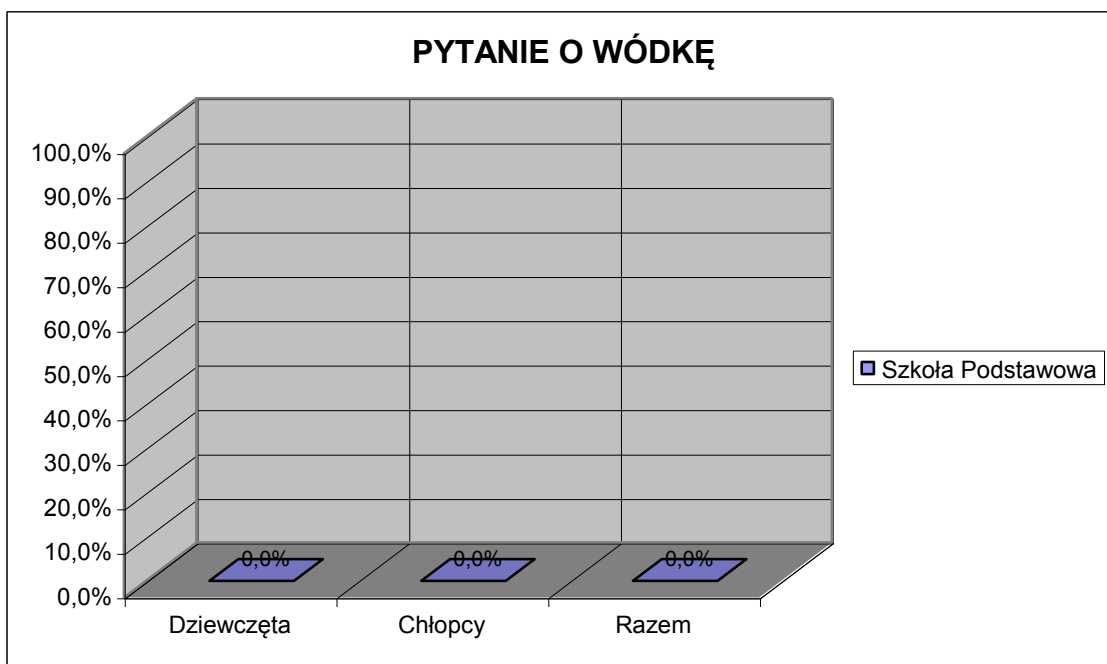
4. Czy w tym okresie piłeś choć raz piwo?

Szkoła	Dziewczęta	Chłopcy	Razem
Szkoła Podstawowa	5,9%	11,1%	7,7%

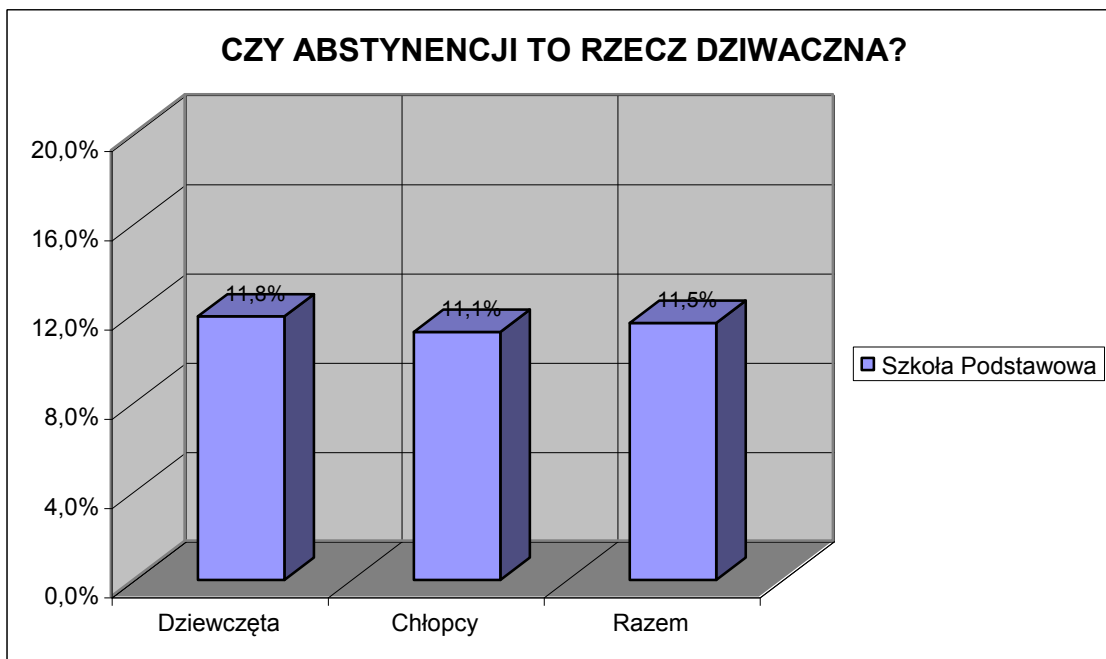
5. Czy w tym okresie piłeś choć raz wódkę?

Szkoły	Dziewczęta	Chłopcy	Razem
Szkoła Podstawowa	0,0%	0,0%	0,0%

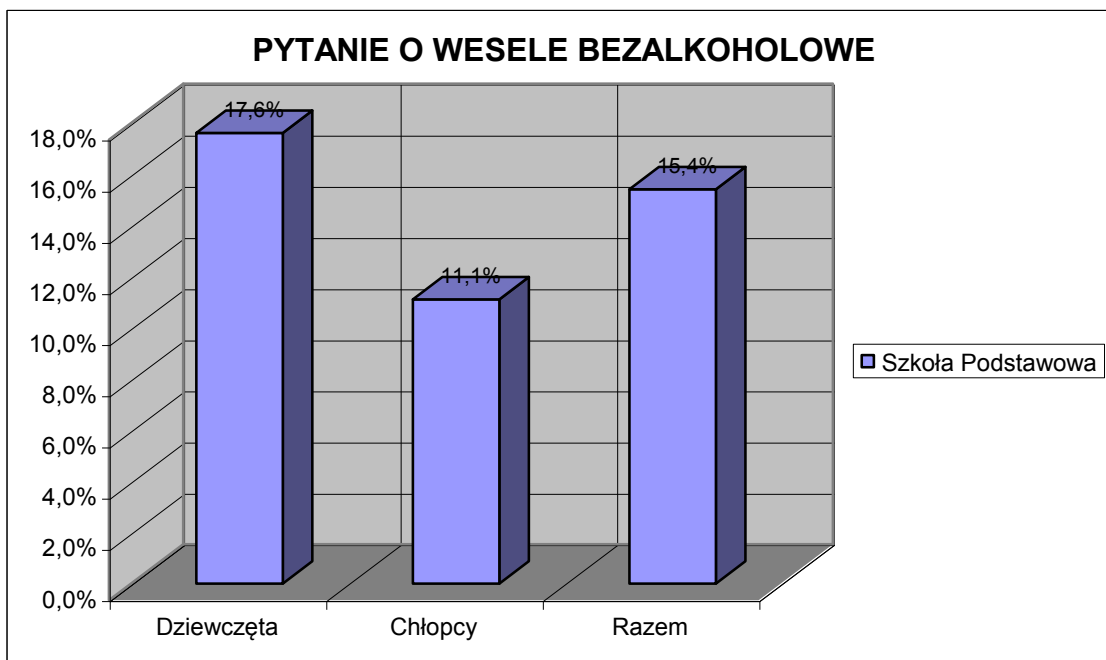
6. Czy uważasz, że abstynencja jest rzeczą dziwną?

Szkoła	Dziewczęta	Chłopcy	Razem
Szkoła Podstawowa	11,8%	11,1%	11,5%

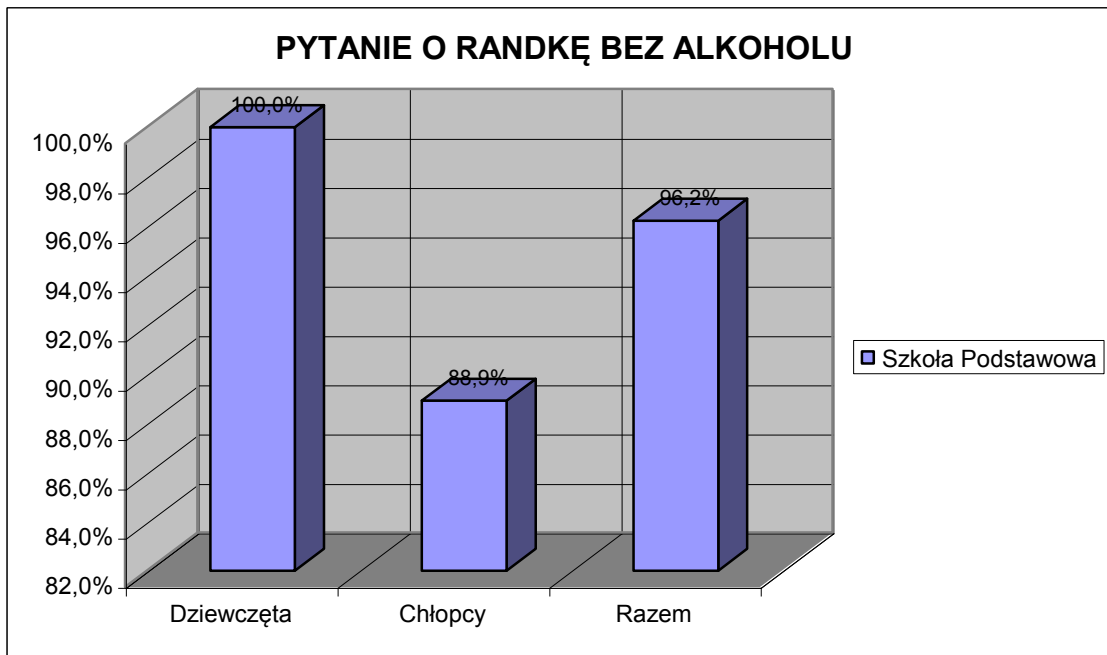
7. Czy chciałbyś, aby twoje własne wesele było bez alkoholu?

Szkoła	Dziewczęta	Chłopcy	Razem
Szkoła Podstawowa	17,6%	11,1%	15,4%

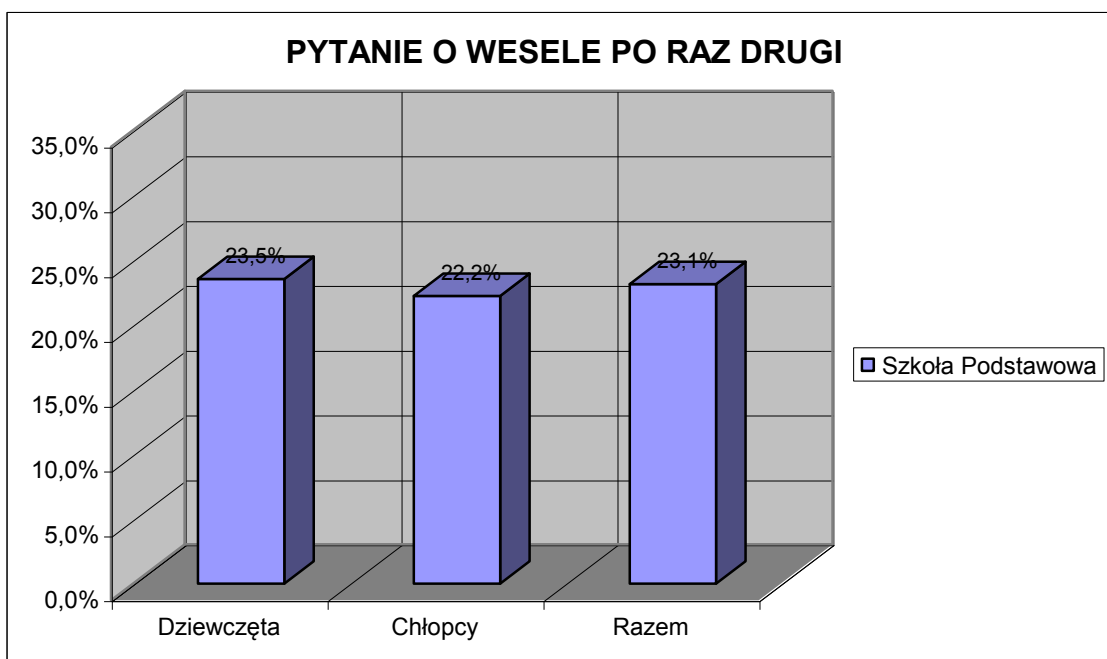
8. Czy wolałbyś randkę bez alkoholu czy z alkoholem?

Szkoła	Dziewczęta	Chłopcy	Razem
Szkoła Podstawowa	100,0%	88,9%	96,2%

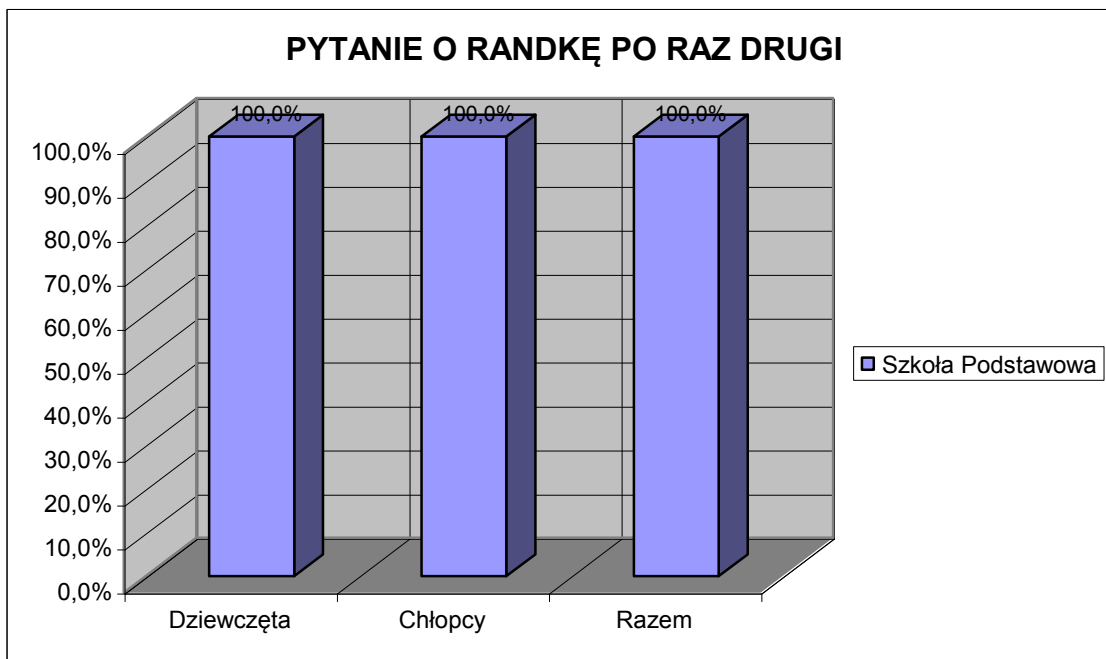
7. BIS. Głosowanie po raz drugi: Czy chciałbyś, aby twoje własne wesele było bez alkoholu?

Szkoła	Dziewczęta	Chłopcy	Razem
Szkoła Podstawowa	23,5%	22,2%	23,1%

8. BIS. Głosowanie po raz drugi: Czy wolałbyś randkę bez alkoholu czy z alkoholem?

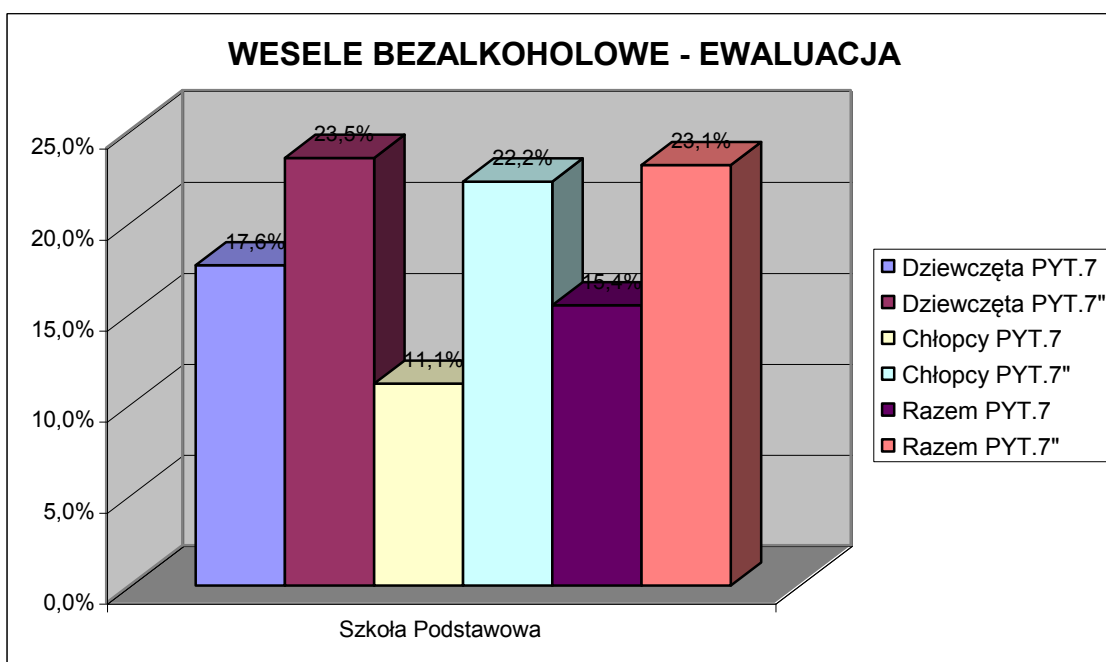
Szkoła	Dziewczęta	Chłopcy	Razem
Szkoła Podstawowa	100,0%	100,0%	100,0%

II.3. EWALUACJA.

1. Ewaluacja odpowiedzi na pytanie o własne wesele bezalkoholowe.

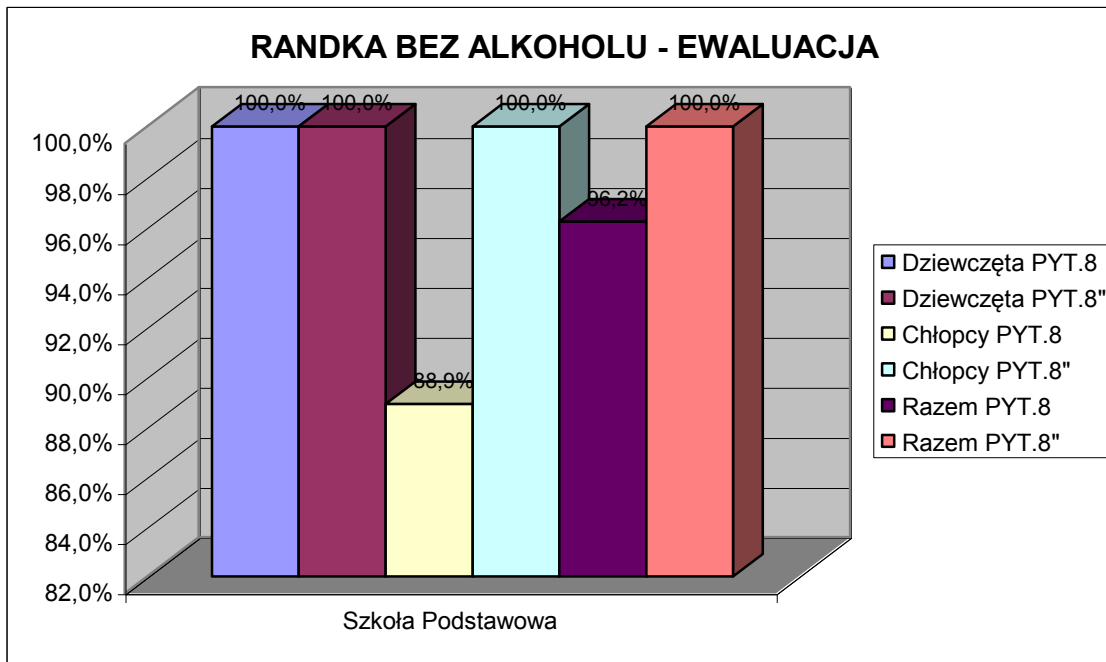
Szkoła	Dziewczęta		Chłopcy		Razem	
	PYT.7	PYT.7"	PYT.7	PYT.7"	PYT.7	PYT.7"
Szkoła Podstawowa	17,6%	23,5%	11,1%	22,2%	15,4%	23,1%

Powyższy wykres powstał z porównania odpowiedzi uczestników spotkania na pytanie: „*Czy chciałbyś, aby Twoje własne wesele było bez alkoholu?*” zadane na początku (PYT.7) i na zakończenie (PYT.7”) programu DEBATA.

2. Ewaluacja odpowiedzi na pytanie o randkę bez alkoholu.

Szkoła	Dziewczęta		Chłopcy		Razem	
	PYT.8	PYT.8"	PYT.8	PYT.8"	PYT.8	PYT.8"
Szkoła Podstawowa	100,0%	100,0%	88,9%	100,0%	96,2%	100,0%

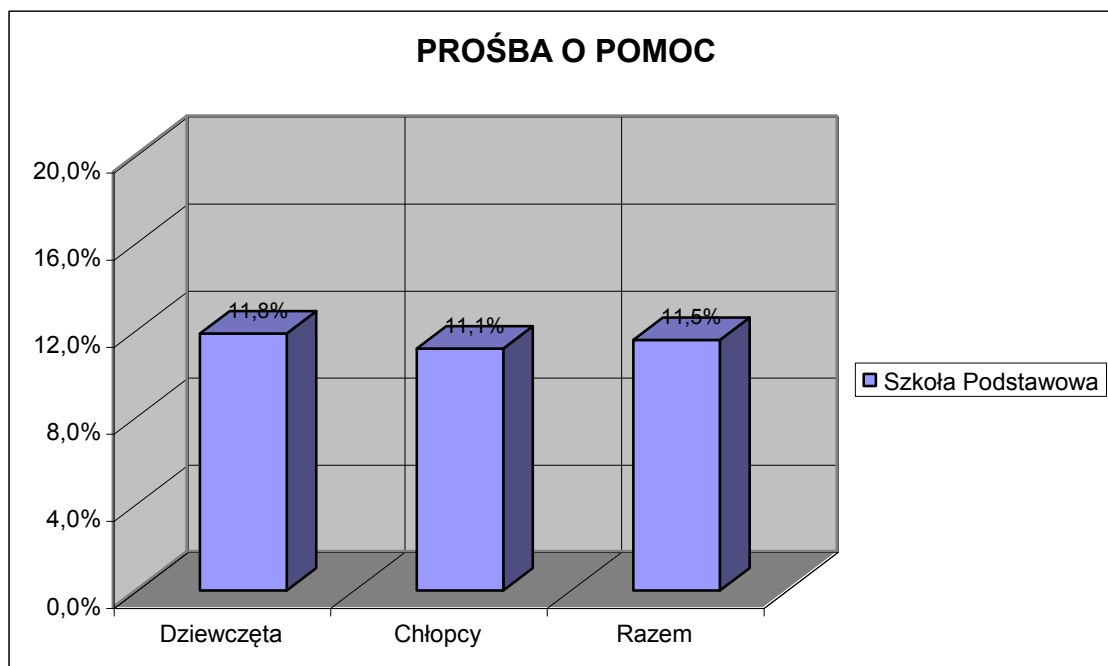
Powyższy wykres powstał z porównania odpowiedzi uczestników spotkania na pytanie: „*Czy wolałbyś randkę bez alkoholu czy z alkoholem?*” zadane na początku (PYT.8) i na zakończenie (PYT.8”) programu DEBATA.

III. PROŚBA O POMOC.

W trakcie programu dochodzi czasami do rozpoznania przez młodzież problemu we własnym domu. Wbrew pozorom nie jest to proste, gdyż mechanizmy psychologiczne dzieci alkoholików blokują właściwe rozpoznanie sytuacji. Ta grupa młodzieży, która budzi nasze współczucie ma szczególnie trudne zadanie. Jest narażona na kontynuowanie uzależnienia w stopniu **cztery razy większym** niż inni rówieśnicy. Fakt, że osoby te dostrzegają problem i proszą o pomoc jest niezwykle znaczący dla zapobiegania problemom alkoholowym.

W wyniku przeprowadzonej ankiety można określić odsetek osób proszących o pomoc dla siebie lub innych. Nie wiemy, jakiej pomocy oczekują te osoby, ale jeśli są to dzieci z rodzin dysfunkcyjnych można im zaproponować Punkt Konsultacyjny, grupę wsparcia, grupę AI - atin (dzieci alkoholików) lub uczestnictwo w programie profilaktyczno-terapeutycznym „ODCZUWAJ, UFAJ, MÓW”.

Szkoła	Dziewczęta	Chłopcy	Razem
Szkoła Podstawowa	11,8%	11,1%	11,5%

W sumie o pomoc poprosiły **3 osoby**, co stanowi **11,5%**.

Według Ogólnopolskiego Raportu Programu Profilaktycznego NOE osób proszących o pomoc jest ok. **11,9%**.

Ta liczba mówi sama za siebie. Problem większości tych dzieci pozostaje dla otoczenia niezauważalny, gdyż uwaga skupia się na sytuacjach i rodzinach z tzw. *Marginesu*. Tymczasem problemy alkoholowe są bardzo „demokratyczne” i wpływają na sytuację tych dzieci. Wszystkim tym dzieciom zostały przedstawione drogi pomocy i możliwości skorzystania z pomocy terapeutycznej.

IV. OMÓWIENIE WYNIKÓW ANKIETY.

Przeprowadzona ankieta umożliwia dokonanie wstępnej diagnozy, oraz analizy postaw i zmiany przekonań normatywnych w trakcie realizacji programu profilaktycznego „DEBATA”.

1. Odpowiedzi na Pyt. 1, 2 i 6.

Można pogratulować uczestnikom spotkań. Oto na jaw wychodzą ich indywidualne dążenia i tęsknoty, niekoniecznie zgodne z obrazem społecznym grupy. Na pytania 1 i 2: „*Czy chciałbyś osobiście spotkać świadka trzeźwości?*”, „*Czy gdybyś takiego spotkał, czy poszedłbyś za jego przykładem?*” twierdząco odpowiedziało odpowiednio: **88,5%** i **92,3%** uczestników.

Wyniki odpowiedzi na pytanie 6: „*Czy uważasz, że abstynencja ludzi młodych jest rzeczą dziwną?*” są zgodne z powyższymi elementami odpowiedzi. Postawa abstynencka ma sporą aprobatę społeczną w badanej grupie. Prawie **89%** osób na to pytanie odpowiedziało, że nie jest rzeczą dziwną.

Gdzie się, zatem zatrzymują nasze osobiste tęsknoty za abstynencją, za pełnią życia? Na błędnych przekonaniach, co do kanonów grupowych, na wczesnych doświadczeniach, na obserwacji ludzi dorosłych, wreszcie na niewierze we własne siły.

2. Odpowiedzi na Pyt. 3, 4 i 5.

Pytania 3, 4, 5: „*Czy upiłeś się w ciągu ostatnich trzech miesięcy?*”, „*Czy w tym okresie piłeś choć raz piwo?*”, „*Czy w tym okresie piłeś choć raz wódkę?*” są pytaniami dotyczącymi zachowań alkoholowych w badanej grupie.

W ciągu ostatnich trzech miesięcy: nikt się nie upił **0,0%** oraz nikt nie pił wódki **0,0%**, lecz piło piwo **7,7%** uczestników programu.

Odmienne są dążenia chłopców i dziewcząt. W ciągu ostatnich lat nastąpił znaczny wzrost zachowań ryzykownych wśród dziewcząt. U chłopców, ich dążenia alkoholowe mają związek z tym, że są pozostawieni sami sobie w obliczu problemów męskiego dorastania i tożsamości.

Wyniki te pozwoliły nam pośrednio wzmocnić głosowanie listy „*uchwał sejmowych chroniących młodych ludzi w odniesieniu do substancji psychoaktywnych*”. Wykazują one, że zachowania alkoholowe są charakterystyczne dla mniejszości. Istnieje aktywna *mniejszość* wykazująca zachowania ryzykowne, proalkoholowe, która będzie dążyła do narzucenia swojego punktu widzenia pozostałym.

Niepokojący jest fakt, że dwoje uczniów (7,7%) piło piwo w ciągu ostatnich trzech miesięcy.

Porównując dane z innych szkół podstawowych i gimnazjów stwierdzamy gwałtowny wzrost osób, które się upiły, piły piwo lub wódkę po przekroczeniu progu przechodzenia ze szkoły podstawowej do gimnazjum. Większość młodych ludzi sięga po alkohol pod wpływem reklamy, która skierowana jest przede wszystkim do nich. W naszym społeczeństwie funkcjonuje mit: „*piwo to nie alkohol*”, który bardzo łatwo jest przyswajany przez młodzież powodując obniżanie wieku inicjacji alkoholowej.

3. Odpowiedzi na Pyt. 7 i 8.

Pytania 7 i 8 dotyczą kontaktów między płciami. Na pytanie 7: „*Czy chciałbyś mieć wesele bez alkoholu czy z alkoholem?*” twierdząco odpowiedziało **15,4%**. Natomiast na pytanie 8: „*Czy wolisz mieć randkę bez alkoholu czy z alkoholem?*” twierdząco odpowiedziało **96,2%** młodzieży.

Skąd tak znaczna dysproporcja między chęcią zorganizowania trzeźwego wesela, a sprawą trzeźwości na randkach? Wyodrębniają się tutaj dwa poziomy życia:

- prywatny (wewnętrzny) - pragnienie życia w trzeźwości (randka);
- społeczny (zewnętrzny) - człowiek nie wyobraża sobie wesela bez alkoholu.

Obyczaje kształtują nasze przekonania. Przekonania, że tak się robi. W myśl tej zasady moje osobiste życie miałyby być bez alkoholu - trzeźwe (randka), zaś społeczne nie (wesele).

Analizując wyniki zauważamy różnice między płciami w podejściu do tych dwóch pytań. Dziewczęta w **17,6%** chcą mieć wesele bez alkoholu natomiast randkę w **100,0%**. Wśród chłopców **11,1%** z nich chce mieć wesele bez alkoholu natomiast randkę już w **88,9%**.

Dziewczęta wolą trzeźwe randki. Chłopcy uważają, że picie jest oznaką męskości i że to się podoba dziewczynom. Jest to sprzeczność! Należy podkreślić wpływ alkoholu na rozwój chłopców - picie uszkadza fizyczną męskość, jest przyczyną impotencji, a chroniczne picie może doprowadzić do feminizacji i zaniku jąder.

Na pytanie: „*Czy istnieje możliwość zorganizowania wesela bezalkoholowego, czy takie wesela się w Polsce zdarzają?*” młodzież wskazywała na śladowe ilości przypadków, przewidywała najwyżej kilka wesel na sto. Zaskoczeniem była opowieść o weselach bezalkoholowych we wsi Kamesznica w okolicach Żywca na podstawie filmu „*Złoty Środek*”.

Na zakończenie spotkania rozdano uczestnikom kartki, prosząc o ponowną odpowiedź na pytanie 7” i 8” w celu oceny zmian w postawach i przekonaniach normatywnych.

- W pytaniu 7 „*o własne wesele bezalkoholowe*” nastąpił **wzrost z 15,4% do 23,1% czyli o 7,7% bezwzględnie a o 50,0% względnie.**
- W pytaniu 8 „*o randkę bez alkoholu*” nastąpił **wzrost z 96,2% do 100,0% czyli o 3,8% bezwzględnie a o 4,0% względnie.**

Z powyższych danych wynika, że istnieje grupa zainteresowana trzeźwymi weselami. W trakcie programu liczba młodych ludzi zainteresowanych własnym weselem bezalkoholowym wzrosła o **50,0%**. Młodzież biorąca udział w programie w **100,0%** chce randkę bezalkoholową. Wyniki te mówią same za siebie.

V. WNIOSKI.

Większość wniosków zawarta została w rozdziale III „*Omówienie wyników ankiety*”. Dzięki podziałowi opracowanych wyników na dziewczęta i chłopców można zaobserwować zmiany zachodzące w postawach jak i przekonaniach normatywnych a także ich różnice w zależności od płci.

1. Istnieje grupa zainteresowana trzeźwymi weselami. Efektem realizacji programu DEBATA jest powiększenie się tej grupy o **50,0%**.
2. Uczniowie biorący udział w programie w **100,0%** chcą randkę bezalkoholową.
3. Istnieje dysproporcja między chęcią zorganizowania trzeźwego wesela, a sprawą trzeźwości na randkach. Jeden i drugi temat dotyczy miłości, kontaktów między płciami a jest taka niejasna różnica. Podczas programu wyjaśniliśmy tę różnicę oraz błędne przekonania i stereotypy.
4. **Niepokojący jest fakt, że dwoje uczniów (7,7%) piło piwo w ciągu ostatnich trzech miesięcy.**
5. Odmienne są dążenia chłopców i dziewcząt. W ciągu ostatnich lat nastąpił znaczny wzrost zachowań ryzykownych wśród dziewcząt.
6. Spada wiek inicjacji alkoholowej. Tym „pierwszym” alkoholem jest najczęściej piwo. Znaczącą rolę tu odgrywa fałszywa i agresywna reklama piwa skierowaną głównie do młodych ludzi.
7. Należy kontynuować pracę profilaktyczną we wszystkich pionach: uczniowie, rodzice, nauczyciele.
8. Bardzo potrzebna jest tzw. wczesna profilaktyka wśród klas młodszych szkoły podstawowej np.: **Cukierki**², **Tajemnica zaginionej skarbonki**, **Radość bez złości**, **Domowi detektywi**, itp. Jest to wczesna profilaktyka, która przynosi najlepsze efekty.

² W Ośrodku Profilaktyki Uzależnień jest dwóch instruktorów uprawnionych do szkolenia nauczycieli w realizacji programu „Cukierki”.

ZAŁĄCZNIKI

SPRAWOZDANIE „DEBATA”

Miejscowość: Nowe Miszewo, gm. Bodzanów; **województwo:** mazowieckie
Szkoła: Szkoła Podstawowa, **klasy:** V a, V b.
Data realizacji: 31.03.2016 r. **Ilość osób:** 26, w tym: 17 dziewcząt i 9 chłopców.

PYTANIE	Dziewczęta		Chłopcy		Razem	
	TAK	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE
1. Czy chciałbyś osobiście spotkać świadka trzeźwości?	17	0	6	3	23	3
2. Czy gdybyś takiego spotkał, czy poszedłbyś za jego przykładem?	16	1	8	1	24	2
3. Czy upiłeś się w ciągu ostatnich 3 miesięcy?	0	17	0	9	0	26
4. Czy w tym okresie piłeś choć raz piwo?	1	16	1	8	2	24
5. Czy w tym okresie piłeś choć raz wódkę?	0	17	0	9	0	26
6. Czy uważasz, że abstynencja jest rzeczą dziwną?	2	15	1	8	3	23
PYTANIE	BEZ	Z	BEZ	Z	BEZ	Z
7. Czy chciałbyś, aby twoje własne wesele było bez alkoholu?	3	14	1	8	4	22
8. Czy wolałbyś randkę bez alkoholu czy z alkoholem?	17	0	8	1	25	1
GŁOSOWANIE PO RAZ DRUGI PYT. 10”, PYT. 11”.						
7”. Czy chciałbyś, aby twoje własne wesele było bez alkoholu?	4	13	2	7	6	20
8”. Czy wolałbyś randkę bez alkoholu czy z alkoholem?	17	0	9	0	26	0
PYTANIE	TAK	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE
9. Potrzebuję pomocy dla siebie, bliskiego, znajomego.	2	15	1	8	3	23

Średnia ocena spotkania: 5,5